

GRIP

Wanneer u ooit dansles hebt gehad of anderszins met anderen op intieme voet hebt verkeerd, dan weet u dat de manier waarop u iemand vasthoudt van groot belang kan zijn. In de relatie met uw camera is het niet anders. Wanneer u de camera niet goed vasthoudt, wordt het maken van goede foto's nodeloos ingewikkeld, zo niet onmogelijk.

Of u nu rechts- of linkshandig bent, er is eigenlijk maar één manier om de camera vast te houden: u neemt de grip aan de rechterkant van de camera in uw rechterhand. Eigenlijk is dat heel voor de hand liggend: kort na de geboorte begint een baby al grijpbewegingen te maken die voldoende zijn om een mini-D3x vast te houden. Toch zie ik regelmatig dat men probeert de camera anders vast te houden. Het niet gebruiken van de grip gaat echter ten koste van de stabiliteit. Afgezien daarvan bemoeilijkt het ook de bediening.

Wanneer u de camera met uw rechterhand om de handgreep vasthoudt, zit uw wijsvinger meteen in de juiste positie om de camera in en uit te schakelen, op de ontspanknop te drukken en om de belichtingscompensatieknop (rechts) en knop voor de keuze van de lichtmeetmethode (links) te bedienen. Uw duim kan nu de centrale instelschijf bedienen, terwijl u de secundaire instelschijf ook weer met uw wijsvinger kunt bedienen.

Gebruikt u uw camera met een vrij klein objectief dan kunt u in feite met één hand fotograferen. (Wanneer u heel handig bent, kunt u ook nog zoomen door de zoomring van het objectief tegen uw andere arm aan te drukken bijvoorbeeld.) In sommige situaties (bijvoorbeeld bij bergbeklimmen) kan het ook de enige manier zijn om een foto te maken. Een betere stabiliteit bereikt u echter wanneer u ook uw linkerhand gebruikt.

Daarmee moet u echter niet proberen de camera aan de linkerkant vast te houden, want die is daar veel te klein voor. Wanneer u uw linkerhand om het objectief houdt, krijgt u een veel betere ondersteuning. Bij een klein objectief laat u de linkeronderkant van de camera op de muis van uw duim rusten. Met uw duim en uw wijsvinger kunt u nu het objectief omklemmen, om het te ondersteunen of, zo nodig, te zoomen of scherp te stellen. Bij een groter en zwaarder objectief houdt u het objectief verder naar voren vast, zo ver mogelijk als u het objectief nog stabiel kunt vasthouden. Meestal betekent dit: zo ver dat uw onderarm nog net op uw borst rust.

Let u er wel op dat u met uw vingers de scherpstelling van het objectief niet ongewild aanraakt, want anders gaat dat over op handmatige scherpstelling.

Bij staande (verticale) opnamen wordt het allemaal ineens een stuk moeilijker. U zult ontdekken dat dan de ontspanknop een beetje onhandig zit. De positie van de ontspanknop bij verticale opnamen zorgt eerder voor een spanning in uw hand en onderarm. Ook nu is het zaak uw bovenarm op uw borst te laten rusten, opdat die goed ondersteund wordt. Voor rechtshandigen zal het meestal het gemakkelijkst zijn om het andersom te doen en de rechterhand te blijven gebruiken voor het afdrukken.

Ideaal zijn in dat opzicht de D3(s) en D3x, die een tweede ontspanknop hebben voor verticale opnamen. Bij de D600, D700 en D800 kan datzelfde effect bereikt worden door gebruik te maken van batterijhouders (zie hiernaast).

Ontspanstanden

Nu we het over de ontspanner hebben gehad, wordt het tijd om de ontspanstanden ter sprake te brengen. Dat heeft niets met yoga of met lichamelijke ontspanning van doen, het gaat hier uitsluitend om wat de camera doet wanneer u op de ontspanner drukt. Drukt u op het kleine knopje links naast de ring (zie foto) dan kunt u de ring draaien. Hij heeft een aantal standen:

S is de standaard opnamestand: u drukt op de knop en de camera maakt één foto. S staat voor 'single', enkelbeeld.

CL staat voor 'continuous low': de camera maakt nu serieopnamen met een lagere snelheid. De snelheid is in te stellen in het persoonlijke instellingenmenu. De standaardinstelling is drie opnamen per seconde. Ziet u in het menu overigens hogere snelheden dan de camera kan halen, dan zijn deze bedoeld voor de combinatie met de handgreep MB-D10.

De batterijhouders MB-D12 (D800/E), MB-D11 (D600) en MB-D10 (D700) vergemakkelijken het maken van verticale opnamen met een extra ontspanknop en multiselector, met extra instelschijven en een extra AF-ON-knop. Uiteraard bieden ze ook plaats voor extra batterijen. Bij de D700 en de D800 verhogen ze daarmee bovendien het maximum aantal beelden per seconde (D700: 5 naar 8, D800: 4 naar 5, resp. 6 bij DX). Dat effect treedt echter alleen op met (oplaadbare) AA-batterijen of met de in combinatie met een extra houder bruikbare D3/D4-batterij.

CH staat voor 'continuous high': de camera maakt nu serieopnamen met de hoogst mogelijke snelheid. Deze is afhankelijk van het cameramodel, van het eventuele gebruik van een handgreep en het beeldformaat (DX kan sneller zijn). Voor de verschillende modellen is het maximale aantal beelden per seconde:

- D600: 5 resp. zes (DX) bps
- D700: 5 resp. (MB-D10) 8 bps
- D800(E): 4 resp. (MB-D12, DX) 6 bps
- D3s: 9 resp. 10 (DX) en 11 (DX, AF- en belichtingsaanpassing alleen bij eerste beeld)
- D4: 10 resp. 11 (AF- en belichtingsaanpassing alleen bij eerste beeld)

Bij de D700 is Livebeeld een aparte opnamestand. In het opnamemenu vindt u echter onder Livebeeld weer de opnamestanden S en C terug. Meer over Livebeeld verderop in dit hoofdstuk. Verder hebben alle camera's behalve de D700 een aparte LV-knop (zie foto).

Q staat voor quiet: de camera maakt nu minder lawaai. Dichtbij de camera lijkt het verschil niet zo groot, maar op een afstand wel degelijk. In deze stand klapt bovendien de spiegel pas weer neer, nadat u de ontspanknop losgelaten heeft. Alle camera's zijn echter nog aanzienlijk stiller bij het gebruik van Livebeeld. De D700 heeft deze stand niet.

In deze stand schakelt u de zelfontspanner in. Bij de camera's uit dit boek kan hij in combinatie met spiegelvoorontspanning (Persoonlijke instellingenmenu, zie hoofdstuk 9) een draadontspanner vervangen.

Hebt u wel een draadontspanner of een afstandsbediening voor uw camera (beide los verkrijgbare accessoires) dan kunt u in deze opnamestand ervoor zorgen dat de spiegel vóór het maken van de opname opklapt. Pas na een tweede keer drukken op de knop van de draadontspanner maakt u de opname.

LET OP: Deze instelling is niet te vergelijken met de knop zoals die op de Nikon spiegelreflexen uit het filmtijdperk zat. Na het afdrukken keert de spiegel namelijk meteen weer terug. Gebruik in combinatie met sommige zeer oude objectieven waarbij u de spiegel moet opklappen is dus niet mogelijk zonder de camera ernstig te beschadigen.

De blinde fotograaf

Na enige oefening zou u de belangrijkste knoppen 'blind' moeten kunnen bedienen, dat wil zeggen terwijl u door de zoeker kijkt. Dat is echt belangrijk: wanneer u snel wilt fotograferen, is het echt noodzakelijk minimaal ISO-gevoeligheid, belichtingscompensatie, diafragma en/of sluitertijd op de tast te kunnen bedienen. Een van de grote voordelen van de hier besproken camera's is nu juist dat alle knoppen op een ergonomisch handige plaats zitten. Bovendien zijn alle belangrijke functies met knoppen te bedienen in plaats van met menu's. Om hiervan te kunnen profiteren moet u ze echter kunnen gebruiken zonder de camera van uw oog te nemen en vooral zonder erover na te hoeven denken.

Programmakeuzeknop

Links naast de ontspanknop ziet u de knop waarmee u de belichtingsstanden (programmastanden) kiest. Nikon noemt dit in de Nederlandse handleiding de *Mode*-knop. Wij noemen hem in dit boek meestal de programmakeuzeknop.

Monitor

Kijkt u naar de achterkant van de camera, dan ziet u in het midden de monitor (het grote lcd-scherm). Die heeft een drieledige functie. Allereerst kunt u na het maken van een foto deze hier bekijken, een activiteit die in het Engels vaak *chimp* genoemd wordt. (Zeer merkwaardig: hebt u ooit een chimpansee met een digitale camera gezien?) U kunt echter ook alle informatie over de te maken of reeds gemaakte opname bekijken en zelfs instellingen veranderen (heel handig wanneer het kleine lcd-scherm en/of de zoeker minder goed te bereiken zijn). Ten slotte kunt u de monitor als zoeker gebruiken, net zoals we dat van digitale compactcamera's kennen. Dat laatste kan goed van pas komen bij het maken van opnamen boven uw hoofd of andere opnamen waarbij het moeilijk is door de gewone zoeker te kijken. Zelfs onder een vrij scherpe hoek is het beeld op het scherm nog goed zichtbaar.

Livebeeld

Wanneer u bij de D700 de opnamestandenring op de stand LV zet en op de ontspanner drukt, zal het scherm als zoeker gaan fungeren. Drukt u dan nog eens op de ontspanner dan maakt de camera een opname. Meer hierover in hoofdstuk 10.

Bij de D3s drukt u om Livebeeld te activeren gewoon op de LV-knop. Drukt u vervolgens op de OK-knop in het midden van de multiselector, dan begint de camera te filmen. Nog een keer drukken en de camera stopt weer. Meer over het maken van videoopnamen in hoofdstuk 9.

Techniek van handmatig scherpstellen

Handmatig scherpstellen lijkt moeilijker dan het is; wanneer u denkt dat het beeld scherp is, dan is het dat meestal ook. Wanneer u oefent kunt u steeds aan de hand van de scherpstel-indicatie controleren of u het wel goed doet. U zult zien dat het heel erg meevalt. U draait de scherpstelring heen en weer tussen twee punten waarop het beeld waarneembaar onscherp is. Daarna draait u verder tussen twee punten die nog dicht bij elkaar zitten en zo vindt u vrij snel het optimale punt. Wanneer u dit een beetje oefent gaat het steeds beter en sneller. Het heen en weer draaien is echter essentieel.

Bij de D800 en D600 is het trouwens aan te bevelen ook bij handmatig scherpstellen met de groene scherpstelindicatie in de zoeker, tussen de twee pijltjes heen en weer te pendelen. De resolutie van deze camera's is zo groot, dat alleen het midden van het gebied dat als 'scherp' aangegeven wordt, gebruikt kan worden. In feite is dat ook de reden dat een AF-fijjninstelling noodzakelijk is.

Handmatig scherpstellen gaat mis wanneer het onderwerp sneller beweegt dan u kunt scherpstellen. In het algemeen helpt het wel wanneer u al van te voren scherpstelt op een punt waar u uw bewegende onderwerp verwacht. Daarvoor kunt u gebruikmaken van dingen die net

zo ver van uw camera verwijderd zijn als het punt waarop u uw onderwerp verwacht. Wat in zo'n geval ook helpt: scherpstellen terwijl u serieopnamen met hoge snelheid maakt.

Op pagina 142 vindt u een voorbeeld van een foto gemaakt met deze techniek.

Wanneer u echt de tijd hebt, dan bieden alle camera's bovendien drie, deels heel moderne methodes om het handmatig scherpstellen te vereenvoudigen.

De eerste is gebruikmaken van een zoekerloep. Het zoekerbeeld wordt vergroot en u ziet het dus allemaal 1,2 of zelfs twee keer beter. De twee keer vergrotende loep kunt u echter alleen gebruiken voor het scherpstellen in het midden van het beeld.

M/A EN A/M

De allernieuwste en grootste AF-S-objectieven kennen naast M/A en M ook nog A/M. A/M doet precies het omgekeerde van M/A: u kunt nu niet meer snel overschakelen op handmatig scherpstellen door aan de scherpstelring te draaien. A/M is er om te voorkomen dat u zo'n objectief bij de scherpstelring vastpakt en zo per abuis overschakelt op handmatige scherpstelling. Ook met A/M is het echter mogelijk om over te gaan op handmatige scherpstelling, het kost alleen duidelijk meer moeite. (Bij relatief lange AF-S-objectieven zonder A/M als de 2,8/70-200 en 4,0/300 moet u daar dus op letten.)

Deze foto is gemaakt met de oude Micro-Nikkor 200mm f/4 Ai IF voor handmatige scherpstelling. Aanvankelijk probeerde ik deze foto te maken met de 70-200/2.8 VR II, maar vlinders zijn zo vlinderachtig dat ook de snelste scherpstelsystemen ze niet of nauwelijks bijhouden. Sterker nog, zelfs het in beeld krijgen van een vlinder bleek al problematisch, want tegen de tijd dat ik zo'n beest in beeld dacht te hebben, was hij alweer ergens anders.

Daarom veranderde ik van tactiek: geheel volgens het principe van Mozes en de berg bleef ik gewoon met de camera in de aanslag staan bij een lavendeltak en wachtte op het moment dat er een vlinder op zou gaan zitten. Ik koos een vrij groot diafragma (f/5,6) om de achtergrond niet te onrustig te laten worden. Verder koos ik CH (vier beelden per seconde) en diafragma-voorkeuze. Handmatige belichting zou hier meer op zijn plaats hebben kunnen zijn, ware het niet dat ik niet wist hoe licht de vlinder zou zijn. Ik stelde vooraf scherp op de bloem waarvan ik hoopte dat er een vlinder op zou gaan zitten.

Het duurde gelukkig niet lang voordat een vlinder in mijn zoekerbeeld verscheen. (Langer wachten zou namelijk bewegingsonscherpte door statische belasting van mijn spieren veroorzaakt hebben!) Ik stelde heel snel de scherpste bij zonder op de scherpstelindicatie te letten en maakte drie opnamen achter elkaar. Bij de derde (hier afgebeeld) slaagde ik er zelfs in de compositie te veranderen. De foto is precies scherp waar hij dat voor mijn gevoel moet zijn: op de plaats waar de pootjes de bloemkelk binnen dringen. De camera kon dankzij de 92.000 pixel RGB-sensor precies rekening houden met de zonbeschenen lichtste plekken van de vlinder en een perfecte belichting kiezen.

(Micro-Nikkor 200/4 IF Ai, 1/250 s f/5,6, CH, D800E)